

День виборів

Було 8 листопада 2016 року, пополудні, і Келліенн Конвей — менеджерка передвиборчої кампанії Трампа та центральна, насправду зіркова постать у його оточенні — сиділа в своєму скляному кабінеті у *Trump Tower*. Аж до останніх тижнів передвиборчих перегонів у штаб-квартирі Трампа було нудно. Від бек-офісу якоїсь корпорації її відрізняли хіба що поодинокі постери із правими слоганами.

Настрій у Конвей був не найкращий — вона налаштувалася на цілковиту, навіть катастрофічну поразку. Дональд Трамп програє вибори — цього вона була певна. Утім, схоже, що йому вдасться уникнути розриву в понад 6 пунктів. І це вже була би суттєва перемога. А щодо навислої поразки як такої — то тут вона лише знизувала плечима: це не її провина, а Райнса Прібуса. Вона витратила більшу частину дня, телефонуючи друзям і союзникам у світі політики та звинувачуючи Прібуса. Тепер Конвей обдзвонювала продюсерів і телеведучих, із якими вже вибудувала надійні стосунки через активні перемовини протягом останніх тижнів та з допомогою яких хотіла одразу після виборів отримати непогану роботу в ефірі. Вона обережно обробляла багатьох із них ще з середини серпня, коли доєдналася до кампанії Трампа. Відтоді вона стала вірним голосом на його підтримку, а її кривувата посмішка вкупі з чудернацьким поєднанням ураженості з незворушністю надавали їй унікального телегенічного виразу обличчя.

Конвей скаржилася, що всі провали й проколи кампанії не йшли в жодне порівняння з тією чортівнею, яку вони взагалі ніяк не могли контролювати. Мова про Республіканський національний комітет (РНК), яким керували Прібус, його посіпака сорокадворічна Кеті Волш та їхній прес-секретар Шон Спайсер. Замість вкладати всі сили у справу, РНК, який, по суті, був інструментом політичного істеблішменту республіканців, почав намацувати шляхи для відступу від тієї самої миті, коли на початку літа Трамп виграв номінацію в кандидати на пост президента. Коли Трампу була необхідна підтримка, її просто не було.

Це було тільки перше коло того виру, в якому опинилася Конвей. На другому колі ця кампанія попри все спромоглася відповзти від краю прірви, а не впасти в неї стрімголов. Украй недофінансована команда, по суті — з найгіршим кандидатом у історії сучасної політики (коли у Конвей питали щось про Трампа, вона або закривала очі, або робила кам'яне обличчя),

насправді попрацювала неймовірно добре. Конвей ніколи не брала участі в загальнонаціональних кампаніях, а до роботи на Трампа керувала маленькою конторкою, що займалася опитуваннями громадської думки. Але тепер вона розуміла, що після цієї кампанії саме вона стане одним із провідних голосів консерваторів на кабельному телебаченні.

Утім, Джон Маклафлін — один із тих, хто відповідав у кампанії Трампа за опитування громадської думки — почав говорити, що показники в окремих штатах, які досі були геть плачевними для Трампа, можливо, змінюються на його користь. Проте ані Конвей, ані сам Трамп зі своїм зятем Джаредом Кушніром — який був керівником кампанії чи, по суті, уповноваженим сім'єю її моніторити, — ні на мить не сумнівалися: ця раптова авантюра добігає кінця.

Лише Стів Беннон, зі своїм альтернативним баченням ситуації, наполягав на тому, що результати голосування будуть на їхню користь. Проте це була думка «дивакуватого Стіва», тому ніхто не сприймав її всерйоз.

Практично усі в цій кампанії, якій вкрай бракувало ресурсів, вважали себе реалістами, — мабуть, узагалі найбільшими реалістами в світі політики у тому, що стосувалося критичної оцінки власних перспектив. Вони негласно погоджувалися: Дональд Трамп не лише не стане президентом — йому, мабуть, і не слід ним ставати. Це було зручно, адже це означало, що нікому не доведеться розгрібати наслідки «нереалістичного» розвитку подій.

Сам Трамп під кінець кампанії тримався цілком оптимістично. Незважаючи на весь галас, він «вижив» як кандидат після оприлюднення записів Біллі Буша (хоча РНК мав нахабство вимагати від Трампа зійти з дистанції.) Перспективи перемоги Клінтон із захмарним відривом допоміг похитнути директор ФБР Джеймс Комі, який несподівано й загадково заявив, що він відновлює розслідування в справі електронного листування Клінтон — і це за одинадцять днів до голосування.

— Я можу стати найвідомішою людиною у світі, — заявив Трамп Сему Нанбергу, який то долучався до кампанії Трампа як радник, то знову кудись зникав.

— Та чи хочете ви стати президентом? — спитав Нанберг (а це запитання вельми відрізняється від звичайного, проте екзистенційного запитання-тесту для будь-якого кандидата: «Чому ви хочете стати президентом?».) Відповіді Нанберг не отримав.

Річ у тім, що відповідь і не була потрібна, бо Трамп не збирався ставати президентом.

Його давній друг Роджер Ейлз полюбляв казати: якщо хочеш зробити кар'єру на телебаченні, балотуйся у президенти. І тепер Трамп, натхненний словами Ейлза, уже пускав плітки про «телекомпанію Трампа». Це були великі плани. Трамп запевняв Ейлза, що з цієї кампанії він вийде набагато сильнішим як бренд, і йому відкриються небачені можливості.

— Це більше, ніж усе, про що я будь-коли мріяв, — сказав він Ейлзу за тиждень до виборів. — Я не думаю про те, що програю, бо це не поразка. Ми вже все виграли.

Мало того — він уже готував пояснення причини поразки на виборах для широкого загалу: *Перемогу в нас украли!*

Дональд Трамп та його крихітний загін бійців передвиборчої кампанії були готові програти з вогнем і люттям. Вони не були готові до перемоги.

***

У політиці хтось мусить програвати, та всі неодмінно вірять, що можуть перемогти. Як можна перемогти, коли ви навіть у це не вірите? Але передвиборча кампанія Трампа стала винятком.

Сам він не втомлювався називати її лайном, а всіх її учасників — нездарями. У цьому він був так само впевнений, як у тому, що всі залучені до кампанії Клінтон — абсолютні переможці. «Їм дісталися найкращі люди, а нам — найгірші», — повторював він раз у раз. Переліт разом із Трампом під час кампанії був ще тим задоволенням: усі довкола нього були ідіотами.

Корі Левандовські, який працював першим більш-менш офіційним менеджером кампанії Трампа, часто отримував усілякі догани. Місяцями Трамп обзивав його «найгіршим», а в червні 2016 нарешті звільнив. Через деякий час Трамп оголосив, що без Левандовські його кампанія приречена. «Ми всі пропали, — казав він знов і знов. — Ви всі нікчеми, ніхто не тямить, що робить... Краще б Корі повернувся». Невдовзі Трамп ляв уже іншого менеджера своєї кампанії — Пола Манафорта.

У серпні Трамп відставав від Клінтон на 12–17 пунктів. Преса щодня накривала його нищівними штормами. За таких умов йому навіть примаритися не міг сценарій перемоги. В цю скрутну мить Трамп у певному сенсі продав свою програшну кампанію. Мільярдер правих поглядів Боб

Мерсер, який спонсорував Теда Круза¹, вирішив підтримати кампанію Трампа фінансовим вливанням у п'ять мільйонів доларів. Із усвідомленням того, що кампанія вже летить під три чорти, Мерсер із донькою Ребекою сіли на вертоліт і полетіли зі свого маєтку на Лонг-Айленді до літнього будинку потенційного фандрейзера — власника *New York Jets* та спадкоємця компанії *Johnson & Johnson* Вуді Джонсона — у Гемптоні. З ними вирушили й інші донори, які щосекунди готові були вступити у гру.

Трамп не мав якихось особливих стосунків ані з батьком, ані з донькою. Він лише кілька разів спілкувався з Бобом Мерсером, який здебільшого говорив односкладовими фразами. Уся історія стосунків між Ребекою Мерсер та Трампом складалася з селфі, яке вони зробили у *Trump Tower*. Проте коли вони представили йому свій план кампанії та призначили своїх «ударників» Стіва Беннона та Келлієнн Конвей, Трамп не став заперечувати. Лише сказав, що геть не розуміє, чому хтось узагалі хоче братися за цю справу.

— Це ж повна лажа, — сказав він Мерсерам.

Усе вело до того, що перемога неможлива. «Хрінова якась кампанія», — в повному відчаї мовив Беннон.

Кандидат, що позиціонував себе як мільярдер — і до того ж десятикратний, — сам відмовлявся вкладати гроші у власну передвиборчу кампанію. Коли Беннон підписався вести її, він сказав Джареду Кушніру, який тоді відпочивав зі своєю дружиною та ворогом Трампа Девідом Геффеном у Хорватії, що після перших вересневих дебатів кампанія потребуватиме додаткових 50 мільйонів доларів, щоб дотягнути до дня виборів.

— Ми ніяк не отримаємо п'ятдесят мільйонів, якщо не зможемо гарантувати йому перемогу, — безапеляційно заявив Кушнір.

— Двадцять п'ять мільйонів? — із надією в голосі перепитав Беннон.

— Лише якщо сказати, що перемога більше ніж просто можлива.

Врешті-решт, усе, на що спромігся Трамп — це позичити на кампанію 10 мільйонів, і то за умови, що ці гроші йому повернуть одразу, як зможуть нафандрейзити цю суму. (Стів Мнучин, тодішній фінансовий керівник

---

¹ Тед Круз (1970) — республіканець, перший політик латиноамериканського походження, 2013 року обраний сенатором США від Техасу. Дотримується дуже консервативної політичної позиції; брав участь у президентській кампанії 2016 року, але вибув із неї, програвши Трампу на праймериз в Індіані.

кампанії, прийшов за позикою з чітко прописаними інструкціями, щоб Трамп раптом не «забув» переказати гроші.)

По суті ніякої реальної кампанії не було, бо не було реальної організації — у найкращому випадку це була якась тусовка, в принципі функціонально неспроможна. Один із перших де-факто менеджерів кампанії — Роджер Стоун — чи то пішов сам, чи то його звільнив Трамп. Після цього жоден із його співробітників не оминав можливості привселюдно вжалити іншого. Помічника Трампа Сема Нанберга, який працював на Стоуна, з гуркотом виставив за двері Левандовські. Після того Трамп експоненційно наростив привселюдне порпання у брудній білизні кампанії тим, що подав на Нанберга до суду. Нанберг своєю чергою перевів стрілки на інтрижку Левандовські та Гоуп Гікс — прес-секретарки, яку долучила до кампанії Іванка Трамп, — що завершилася гучною вуличною сваркою. Було очевидно, що ця кампанія приречена на поразку.

І навіть те, що Трамп досить далекоглядно усунув шістнадцятьох інших кандидатів-республіканців, не наближало його до перемоги.

Якщо восени перемога видавалась ще не цілком неймовірною, останні надії на неї щезли після оприлюднення записів Білла Буша.

— Мене автоматично притягують красиві — я просто починаю їх цілувати, — казав Трамп ведучому *NBC* Біллі Бушу на відкритий мікрофон під час загальнонаціональної дискусії про сексуальні домагання. — Це наче магніт. Просто цілую. Я навіть не чекаю. А коли ти — зірка, вони тобі це дозволяють. Можеш робити що завгодно... Хапай їх за поцьку. Можеш робити що завгодно.

Це був насправду епічний поворот — настільки бридкий, що коли голову РНК Райнса Прібуса викликали з Вашингтона до Нью-Йорка на екстрену зустріч до *Trump Tower*, він просто не міг змусити себе залишити Пенн Стейшн. Команді Трампа знадобилося аж дві години, щоб виманити його.

— Братан, — казав Беннон, який сам був у повному відчаї й водночас вмовляв Прібуса по телефону, — може, після цього дня я більше ніколи тебе не побачу, але ти мусиш дійти до тої будівлі і ввійти крізь ті двері.